

Instrukcja

W tekście znajdziesz dwa rodzaje zagadek. Pierwsze wymagają odgadnięcia **pewnych słów**. Skorzystaj z wiedzy ogólnej, moich podpowiedzi lub wskazówek w terenie (w tym także ze znajdujących się w mieście tablic, plansz czy podpowiedzi mieszkańców).

Wpisz słowa w wyznaczone miejsce, a następnie przepisz wyróżnioną literę, na odpowiednią pozycję w HASŁE.

12

Drugi typ zagadki wymaga odgadnięcia **właściwej liczby**. Liczbę tę należy następnie zamienić na literę, korzystając z mojego szyfru. Odszyfrowaną literę przepisz na odpowiednią pozycję w HASŁE.

12

SZYFR

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
13	7	2	10	8	16	23	9	17	21
K	L	M	N	O	P	R	S	T	U
20	14	11	3	6	18	12	19	4	22
W	Y	Z							
5	15	1							

Dziesięć miesięcy chwały – śladem bohaterów z 1813 roku

Zamość, założony w XVI wieku przez Jana Zamoyskiego, padł łupem Austriaków w 1772 roku. W 1809 roku ofensywa wojsk Księstwa Warszawskiego wyzwoliła miasto. Unowocześnieniem fortyfikacji zajął się Francuz na polskiej służbie - **Jean Mallet**. Zgodnie z francuską sztuką obronną wznosił liczne fortyfikacje wysunięte przed linie murów twierdzy. Umożliwiały one aktywną obronę przedpoła.

W tym czasie rząd prowadził rozmowy z właścicielem miasta, mające na celu wykup i upaństwowienie twierdzy. Negocjacje przerwała jednak wielka **wyprawa na Moskwę w 1812 roku**. Podczas gdy armia francuska i jej sprzymierzeńcy (w tym Polacy pod wodzą księcia Józefa Poniatowskiego) posuwali się na wschód, Zamość miał osłaniać kraj od znajdujących się na Wołyniu wojsk rosyjskich.

Kampania zakończyła się jednak tragicznie, a do kraju wróciła jedynie garstka ocalałych. W ślad za nimi w polskie granice wkroczyły siły rosyjskie. Zmierzały one głównie w kierunku Warszawy, Krakowa, Śląska i Niemiec. W tym czasie Zamość został odcięty od reszty kraju i przypadła mu rola obleżonej twierdzy. Walki trwały od 22 stycznia do 25 listopada 1813 roku, czyli ponad 10 miesięcy. Heroiczna postawa obrońców skłoniła rosyjskiego generała do zaproponowania honorowej kapitulacji, na mocy której oficerowie mogli opuścić twierdzę z bronią, a żołnierze nie zostali zesłani na Syberię. Obrona Zamościa była jedną z najdłuższych w historii XIX-wiecznej Europy.

QUESTING

Dziesięć
miesiący
chwały
– śladem
bohaterów
z 1813
roku

Opiekun questu:
Stowarzyszenie Pospolite Ruszenie, e-mail: kontakt@pospoliteruszenie.net
Opracowanie questu i projekt graficzny:
Łukasz Wrona i Urszula Wrona

Projekt „Na wały! Niezwyciężona Twierdza Zamość” jest współfinansowany w ramach programu „Podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej” Ministerstwa Obrony Narodowej i konkursu „Zachowajmy w pamięci”.

ORGANIZATOR
 POSPOLITE
RUSZENIE

WSPÓŁFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW

PARTNER

Czołem!

Jestem żołnierzem armii Księstwa Warszawskiego. W 1813 roku służyłem jako (I), potrzebny przy obronie i wzmocnianiu fortyfikacji. Rozpoznawano nas po emblemacie noszonym na ramieniu. Dumny jestem także z mojej (II). W mojej formacji wszyscy nosiliśmy taki zarost!

Podczas rosyjskiego oblężenia broniliśmy Zamościa siłą 4000 żołnierzy, a nieprzyjaciel miał nad nami dwukrotną przewagę liczebną. U nas dominowali wiarusi z (III) Pułku Piechoty, który sformowany został z mieszkańców Lubelszczyzny. Zabobonni mówili, że jego numer przynosi pecha, ale ja w to nie wierzyłem.

(I) s 9 r (II) r 13 y (III) 4

Broniąc twierdzy, wytrwaliśmy przez 10 miesięcy! Tymczasem pewien słynny wódz stwierdził, że nasze fortyfikacje pozwolą na prowadzenie obrony przez 3, a co najwyżej 6 miesięcy. Jeśli rozwiążesz moje zagadki, odkryjesz, o kim mowa.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14

15 16 17 18 19 20 21 22 23

ARTYLERIA

Obrona miasta wymagała skorzystania z armat, a więc także z prochu i kul. Aby tych ostatnich nie zabrakło, polecono mieszkańcom zbierać pocisk wystrzelony przez wroga i przynosić je do Arsenалу. Za każdy wypłacano cywilom po (I) groszy. Dokładnie tyle, ile obecnie widzisz pionowych prętów w każdym z prostokątnych okien drugiego piętra Arsenалу.

2 Aby nasze armaty mogły celnie strzelać, obsługującym je (II) (z fr. canon - działo) nic nie mogło zasłaniać widoku. Dlatego jeszcze przed oblężeniem wykonaliśmy przykrą pracę. Podejść do krawędzi trawnika. Widzisz przed sobą przedpole twierdzy. To tam musieliśmy spalić wszystkie domy w promieniu (III)00 metrów. W innym wypadku pozwoliłyby one Rosjanom podejść ukradkiem pod twierdzę. Brakującą liczbę uzyskasz, dodając 3 do liczby ławek stojących wzdłuż ulicy Zamkowej, od Prochowni w kierunku północnym.

(I) 16 (II) a 23 0 m (III) 21

DOWÓDZTWO

3 Przejdźmy ulicą Zamkową na północ. Po prawej stronie miniesz pałac (zwany też zamkiem), będący przez wieki rezydencją właścicieli miasta - Zamojskich. Podczas oblężenia XII Ordynatem Zamojskim był Stanisław (I) Zamojski. Nie wiesz, jak dokładnie brzmiało jego imię? Spójrz, czym wyłożona jest ulica, którą maszerujesz.

4 W pałacu można było spotkać komendanta twierdzy Zamość - Maurycego Hauke (1775-1830). Miejsce to było wówczas kwaterą główną polskich żołnierzy. W przypadku alarmu gromadzili się tutaj zdolni do walki piechurzy. Ja także!

(I) 3

UMOCNIENIA

Twierdza to przede wszystkim różnego rodzaju fortyfikacje. Obejrzyjmy teraz kilka ich rodzajów.

5 Najpierw nowości. Umożliwiła ona skryte i szybkie przemieszczanie się żołnierzy pomiędzy umocnieniami. Poszukaj wąskich, ceglanych tuneli, których nazwa brzmi (I). Nie pomył ich jednak z pobliską bramą. Są nieco mniejsze. Sprawdź, ile ich znajdziesz w okolicy zbiegu ulic Zamkowej i Królowej Jadwigi: (II)

6 Teraz wypróbuj w praktyce takie przejście. Wykorzystaj tunel znajdujący się bliżej Starego Miasta. Wyjdiesz w miejscu, w którym 200 lat temu wznosił się bastion, noszący numer (III). Mieszkańcy zwali go "Poniedziałkiem". W Zamościu jest siedem bastionów, a ten z numerem jeden określano "Piątkiem". Obecnie po jego krawędzi biegnie ścieżka spacerowa. Wejść na nią po schodach.

7 Kolejny ważny punkt obrony odnajdź sam. Skończyliśmy go budować tuż przed przybyciem Rosjan. 200 lat temu strzegł bastionu, a dziś jest wyspą i oblewa go woda stawu. Nazywamy go słońcoziem. Iloma mostkami można się obecnie do niego dostać? (IV)

(I) p 10 t 2 n (II) 1 (III) 22 (IV) 17

INICJATYWA

8 To my się broniliśmy, a Rosjanie byli stroną oblegającą. Potrafiliśmy jednak zaskoczyć wroga poza murami twierdzy. Moi koledzy opuścili po cichu miasto przez Starą (I) Lubelską, którą powinieneś teraz odszukać. 27 kwietnia w odległości ok. 1,5 km od murów stoczyli zwycięskie starcie (9). Zorganizowaliśmy wtedy (II). Tak nazywa się niespodziewany wypad obrońców poza mury. Dziś słowo to kojarzymy z wakacjami.

Zaatakowani Rosjanie ponieśli duże straty: 300 zabitych i rannych, 284 jeńców, 3 działa zdobyte, 3 działa zagwożdżone

(I) 15 (II) w y 6 e

ŻYWNOŚĆ

10 Największym zagrożeniem dla obleganych jest głód. W Zamościu zgromadzone były zapasy na 3-4 miesiące walk. Przechowywano je w magazynach, które urządzono w suchych budynkach. Jednym z nich był kościół św. (I). Miniesz go po prawej stronie, idąc od bramy ulicą Akademicką.

11 Na szczęście latem wojujące strony zawarły rozejm. Otrzymaliśmy wówczas rozkaz niezwiązany z służbą wojskową. Wyprowadzano nas na przedpole, abyśmy kosili rosnące tam zboże. Mi przydzielono odcinek przy kolejnym punkcie wysuniętej obrony - rawelinie mającej kształt dwóch stykających się linii. Nasi chłopcy mieli na niego swoją nazwę, która kojarzyła im się z górną częścią ręki: (II). Dziś można w tym miejscu oglądać sztuki teatralne.

(I) 18 (II) d w r 14 k

ODWAĞA

12 Skoro jesteśmy znów poza twierdzą, to spacerujemy się jej zewnętrznym obwodem w kierunku wschodnim, a potem południowym. W roku 1813 codziennie terenu tego pilnowało kilkuset żołnierzy. Wymagało to od nich odwagi. W każdej chwili mogli zostać zaatakowani przez rosyjskich kozaków i zabrani do niewoli. Wypatrywać mógł ich oficer przez (I) (tak samo nazywała się fortyfikacja znajdująca się nieopodal). Jej ślady odkryjesz za znacznie młodszym budynkiem koszar.

13 Żołnierze podnosili się na duchu opowieściami. Moja ulubiona dotyczyła wydarzeń z 1809 roku, gdy polskie wojsko wyzwoliło Zamość z rąk austriackich. Udał się pod Bramę Lwowską. Wyobraź sobie, że w zdobyła ją wówczas Joanna (II). Jej nazwisko brzmi tak samo, jak nazwa największego polskiego ssaka. Była to pierwsza Polka, która otrzymała order **Virtuti Militari**.

14 Wkrocz znów do twierdzy. Po prawej stronie zobaczysz gmach nadszarca VII bastionu. W moich czasach był on znacznie mniejszy. Wiąże się z nim jedna z najtragiczniejszych historii XIX wieku. Wiąże się z nim jedna z naszym krajem rządzący Rosjanie, więziony tu był mój kolega z naszego pułku - (III) Łukasieński. Poszukaj informacyjnej tabliczki.

(I) 11 12 e (II) 5 (III) 8 20 7

PIENIĄDZE

15 Do prowadzenia wojny potrzebne są pieniądze, pieniądze i jeszcze raz pieniądze. Żołnierze muszą otrzymywać żołd. Zwłaszcza podczas oblężenia, gdy ze względu na ogromne braki w zaopatrzeniu, wszystkie ceny rosną. W 1813 roku postanowiono wybić monety o nominale 2 złotych. Wykorzystano do tego srebro z kościoła franciszkanów. Udało się wybić (I) takich monet. To jedyna na ziemiach polskich moneta wybite podczas oblężenia! By odkryć tę czterocyfrową liczbę, przyjrzyj się zachodniej fasadzie kościoła. A teraz zsumuj cyfry tej dużej liczby i wpisz w (II).

(I) 3 (II) 19

- liczba krzyży w fasadzie kościoła
- liczba pilastrów w fasadzie minus dwa
- liczba rozet w fasadzie

To już koniec naszej wędrówki. Pamiętaj, by odkryć hasło i dowiedzieć się, jaki znany człowiek nie docenił twierdzy Zamość!

